Працуем па новых падручніках

Антановіч Н. М., *дацэнт кафедры беларускага і рускага мовазнаўства факультэта пачатковай адукацыі Беларускага дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта імя Максіма Танка, кандыдат педагагічных навук, дацэнт;*
Антонава Н. У., *начальнік аддзела метадычнага забеспячэння пачатковай адукацыі Нацыянальнага інстытута адукацыі, кандыдат педагагічных навук, дацэнт*

Беларуская мова. II клас

Установы адукацыі з беларускай мовай навучання

Заканчэнне. Пачатак гл. № 9–12 за 2022 г., № 1–3 за 2023 г.

Урок 81*. Прыназоўнік

Мэты ўрока: сфарміраваць агульнае паняцце аб прыназоўніках, пазнаёміць з іх роллю ў сказе і правапісам, развіваць уменне правільна ўжываць прыназоўнікі; развіваць уменне пісаць пад дыктоўку, ажыццяўляць узаемаправерку; удасканальваць уменне тлумачыць правапіс слоў на вядомыя правілы; пазнаёміць са слоўнікавым словам *выйграць*; развіваць граматычны лад маўлення; выхоўваць беражлівыя адносіны да прыроды.

Абсталяванне: шахматы; фотаздымкі скульптуры шахматнай ладдзі ў Гродна; фотаздымкі з дронамі, млынамі розных тыпаў.

1. Арганізацыйны этап.

2. Этап праверкі дамашняга задання і актуалізацыі ведаў.

Практыкаванне 168.

Праводзіцца конкурс на лепшага чытача скорагаворкі.

Вучні называюць стравы з бульбы, якія гатуюць у іх сем'ях, вусна падбіраюць праверачныя словы да слоў *ба**б**ка*, *абе**д*** і вызначаюць колькасць гукаў і літар у слове *будуць* (5 гукаў і 6 літар, літара ***ь*** гука не абазначае).

— На якія пытанні адказваюць словы, што абазначаюць прадметы? Прыметы прадметаў? Дзеянні прадметаў? Прывядзіце прыклады слоў са скорагаворкі.

3. Этап знаёмства са слоўнікавым словам.

Настаўнік прапануе вучням расставіць літары ў патрэбнай паслядоўнасці, каб расшыфраваць новае слоўнікавае слова:

3	1	5	7	4	8	6	2
й	в	р	ц	г	ь	а	ы

— На якое пытанне адказвае гэта слова? Што абазначае?

— Вымавіце слова *выйграць*. Падзяліце яго на склады. *(*[вый'-грац'].*)* Колькі складоў у гэтым слове? *(2.)* Вымавіце слова, выдзяляючы голасам націскны склад. На які склад падае націск? *(На першы склад —* [вый'].*)* Назавіце гукі па парадку. *(*[в], [ы], [й'], [г], [р], [а], [ц'].*)* Колькі мяккіх зычных гукаў у гэтым слове? Якія? *(Два мяккія зычныя гукі —* [й'], [ц'].*)* Ці супадае колькасць гукаў і літар у слове? *(Не, не супадае. Літар больш, чым гукаў; літара **ь** гука не абазначае.)*

Вучні знаходзяць слова *выйграць* на форзацы вучэбнага дапаможніка, каменціруюць, на якой літары зроблены малюнак. Чытаюць слова так, як яно запісана, вызначаюць, ці супадае вымаўленне і напісанне слова. Настаўнік звяртае ўвагу на тое, што ў слове *выйграць* вымаўляем гук [й'] і перадаём яго на пісьме адпаведнай літарай — ***й***. Вучні запісваць слова ў сшытак, падкрэсліваюць літару ***й***.

Настаўнік прапануе дапісаць на дошцы словы, замяніўшы ў слове *выйграць вы* на *за (зайграць), (пайграць), пра (прайграць), да (дайграць)*.

— Прачытайце словы. Якое з іх з'яўляецца супрацьлеглым па значэнні да слова *выйграць*? Запішыце яго.

4. Этап вывучэння новага матэрыялу.

Настаўнік вывешвае на дошку карткі са словамі.

— Прачытайце словы і размяркуйце іх на тры групы.

прачытаць	прыгожы	пад	лета
шчаслівы	выйграць	расфарбаваць	вясёлы
на	казка	альбом	

* Этап работы па фарміраванні навыкаў каліграфічнага пісьма (чыстапісанне) уключаецца ў структуру ўрока настаўнікам і праводзіцца ў сістэме. Матэрыял па чыстапісанні адбіраецца з улікам тыповых графічных памылак вучняў класа.

Вучні перамяшчаюць карткі са словамі ў тры групы: словы, якія абазначаюць прадметы (лета, казка, альбом); словы, якія абазначаюць прыметы прадметаў (прыгожы, шчаслівы, вясёлы); словы, якія абазначаюць дзеянні прадметаў (прачытаць, выйграць, расфарбаваць).

— Якія словы вы не размеркавалі ні ў адну з груп? Ці ведаеце вы, як яны называюцца?

— Словы *на*, *пад* — гэта прыназоўнікі.

Паведамленне тэмы і мэт урока.

Настаўнік прапануе вучням назваць тэму ўрока і сфармуляваць мэты:

На ўроку мы даведаемся... , навучымся... .

Абмеркаванне праблемнай сітуацыі.

Два падрыхтаваныя вучні чытаюць па ролях праблемную сітуацыю на с. 126 вучэбнага дапаможніка.

— Прачытайце праблемнае пытанне. Як бы вы на яго адказалі? Дакладны адказ на пытанне вы зможаце даць пасля выканання практыкавання 169.

Практыкаванне 169.

Спачатку настаўнік прапануе вучням уявіць, што паветраныя шары са словамі вылецелі са сказаў. Вучні чытаюць сказы, якія атрымаюцца ў такім выпадку, затым — чытаюць сказы з гэтымі словамі.

— Які вывад вы можаце зрабіць: для чаго патрэбныя прыназоўнікі?

Арганізуецца запіс сказаў з каменціраваннем на дошцы. Вучні падкрэсліваюць у сказах прыназоўнікі, а ў слове *выйграць* — літары, якія абазначаюць зычныя гукі.

— Як пішуцца прыназоўнікі з іншымі словамі?

Для пашырэння кругагляду вучняў дадаткова можна правесці гутарку на тэму «Што такое шахматы». (Шахматы — лагічная настольная гульня для двух гульцоў на шахматнай дошцы, якая складаецца з 64 квадратаў. Радзімай шахмат з'яўляецца Індыя. Узрост шахматных фігурак, якія час ад часу выкопваюць археолагі ў розных мясцінах Беларусі, дасягае да 1000 гадоў. Каля Замкавай гары ў Гродне як напамін пра шахматную фігурку XII ст., якая была знойдзена на тэрыторыі Беларусі, усталявана скульптура шахматнай ладдзі.)

Настаўнік можа падабраць і паказаць адпаведныя фотаздымкі.

Настаўнік паказвае шахматы.

— Хто з вас умее гуляць у шахматы? Ці гуляюць у шахматы ў вашай сям'і?

Чытанне і абмеркаванне правіла.

Вучань услых чытае інфармацыю з рубрыкі «Трэба ведаць» (с. 127).

— Прывядзіце прыклады прыназоўнікаў. Для чаго яны служаць? Як пішуцца з іншымі словамі?

Практыкаванне 170.

Пасля прачытання тэксту вучні расказваюць, для чаго патрэбныя дроны.

— Ці бачылі вы дроны? Дзе і калі? Як яны выглядаюць? Што вам нагадваюць? (Настаўнік дэманструе фотаздымкі з дронамі.)

Вучні чытаюць сказы з прапушчанымі прыназоўнікамі, тлумачаць правапіс слоў на ўжо вядомыя ім правілы, пасля чаго запісваюць сказы пад дыктоўку настаўніка і выконваюць узаемаправерку.

5. Этап замацавання новага матэрыялу.

Практыкаванне 171.

Настаўнік прапануе вучням разгледзець малюнак і адказаць на пытанні:

— Што бачыце на малюнку? Ці бачылі вы калі-небудзь млын? Дзе? Для чаго патрэбны млын?

(Млын — гэта гаспадарчае збудаванне, абсталяванае механізмам для абмалоту зерня. Асноўнымі часткамі млына з'яўляюцца жорны і рухаючы механізм. Млыны падзяляюцца на тры тыпы: вадзяныя, ветраныя (ветракі) і паравыя.)

Настаўнік дэманструе фотаздымкі з млынамі розных тыпаў.

— Які час сутак адлюстраваны на малюнку? Што на гэта ўказвае?

Кожны вучань вызначае, заданне «пілота» ці «касманаўта» будзе выконваць, самастойна запісвае адпаведны сказ у сшытак. Адзін «пілот» і адзін «касманаўт» выконваюць заданне на дошцы. Пасля чаго праводзіцца праверка: вучні, якія працавалі каля дошкі, тлумачаць правапіс слоў, пры гэтым яшчэ раз акцэнтуецца ўвага на тым, што прыназоўнікі з іншымі словамі пішуцца асобна.

Практыкаванне 172.

Вучні чытаюць назву тэксту, разглядаюць малюнак і выказваюць свае меркаванні адносна таго, аб чым будзе ісці гаворка ў тэксце.

— Пра што расказваецца ў тэксце? Якая яго асноўная думка? Якія пачуцці перадае аўтар? У канцы якіх сказаў стаіць клічнік? Як гэтыя сказы трэба прачытаць? (Некалькі вучняў чытаюць сказы з адпаведнай інтанацыяй.)

Тлумачэнне правапісу прапушчаных літар у словах праводзіцца франтальна. Вызначаюцца і зачытваюцца словы, ужытыя з адзначанымі ў вучэбным дапаможніку прыназоўнікамі. Кожны вучань самастойна спісвае словы, ужытыя з прыназоўнікамі.

6. Этап паведамлення дамашняга задання.

С. 130, практ. 173. Настаўнік нагадвае, што верш трэба запісаць у слупок.

7. Этап падвядзення вынікаў урока.

— Якія прыназоўнікі вы запомнілі? Для чаго служаць прыназоўнікі? Як яны пішуцца з іншымі словамі?

Урок 82. Прыназоўнік

Мэты ўрока: развіваць уменне правільна ўжываць прыназоўнікі ў вусным маўленні, правільна пісаць прыназоўнікі з іншымі словамі, змяняць сэнс спалучэнняў слоў на супрацьлеглы з дапамогай прыназоўнікаў; развіваць уменне пісаць пад дыктоўку, ажыццяўляць узаемаправерку; адпрацоўваць уменне падбіраць да тэксту загаловак, тлумачыць правапіс слоў на вядомыя правілы; развіваць звязнае вуснае маўленне, мысленне; выхоўваць клапатлівыя адносіны да жывёл.

Абсталяванне: фотаздымкі хаты з печчу; малюнкі для задання на дошцы (кацяня на канапе, кацяня за канапай; кацяня каля канапы);

карткі для самастойнай работы.

1. Арганізацыйны этап.

2. Этап праверкі дамашняга задання і актуалізацыі ведаў.

Практыкаванне 173.

Адзін вучань чытае верш услых.

— Якія пачуцці перадаюцца ў вершаваных радках? Раскажыце, як вы адпачываеце летам.

Праводзіцца ўзаемаправерка выкананага пісьмовага задання.

Вучні называюць прыназоўнікі, якія сустрэліся ў вершы, тлумачаць, як напісалі іх з іншымі словамі.

— Як прыназоўнікі пішуцца з іншымі словамі? Назавіце прыназоўнікі, якія вы ведаеце.

Выкананне калектыўнага задання на дошцы.

Настаўнік прапануе вучням разгледзець малюнкі, дапоўніць спалучэнні слоў патрэбнымі прыназоўнікамі і расказаць, дзе знаходзіцца кацяня.

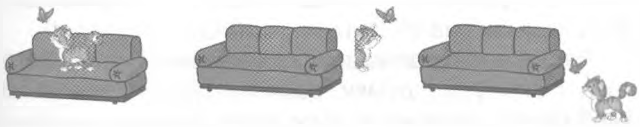

кацяня ... канапе | кацяня ... канапай | кацяня ... канапы

3. Этап замацавання.

Практыкаванне 174.

Выкананне задання арганізуецца франтальна. Вучань чытае спалучэнне слоў, з апорай на малюнак змяняе яго сэнс на супрацьлеглы з дапамогай прыназоўнікаў і запісвае на дошцы. Астатнія вучні фіксуюць спалучэнні слоў у сшытках. Такім чынам праводзіцца праца з кожным спалучэннем слоў. Пры гэтым акцэнтуецца ўвага на асобным напісанні прыназоўнікаў са словамі. *(Убачыў перад плотам, ехаў з гаража, паклаў за тэлефонам, пайшоў ад сябра.)*

Практыкаванне 175.

Вучні чытаюць загадкі, вызначаюць правільную адгадку да кожнай з іх, аргументуюць свой выбар. Затым у кожным сказе знаходзяць прыназоўнікі, тлумачаць, што яны пішуцца асобна; вызначаюць, што абазначаюць словы, да якіх яны адносяцца (прадметы).

Кожны вучань самастойна вызначае загадку для запісу. Пасля спісвання праводзіцца самаправерка выкананага задання.

Практыкаванне 176.

Настаўнік прапануе вучням прачытаць назву тэксту, разгледзець малюнак і паразважаць, аб чым можа ісці гаворка ў ім. Пасля прачытання тэксту вучні вяртаюцца да сваіх «прагнозаў», удакладняюць або выпраўляюць свае адказы.

Абмеркаванне зместу тэксту можна правесці з выкарыстаннем наступных пытанняў:

— Калі і дзе адбываюцца падзеі, апісаныя ў тэксце? Чаму ўсе, хто ўвайшоў у хату, спужаліся? Якія птушкі заляцелі ў хату? Як гэта адбылося?

Настаўнік паказвае фотаздымкі хаты з печчу, тлумачыць вучням, што такое комін, дзе ён знаходзіцца.

Тлумачэнне правапісу слоў праводзіцца франтальна. Пасля вызначэння колькасці сказаў у апошняй частцы тэксту кожны вучань самастойна запісвае яе, правільна афармляючы сказы на пісьме. Арганізуецца ўзаемаправерка выкананага задання.

4. Этап выканання самастойнай работы.

Кожны вучань атрымлівае картку з заданнем.

> Прачытайце тэкст. Дапішыце прапушчаныя прыназоўнікі.
>
> Аленка любіць назіраць ___ (за) птушкамі. Яна запісвае ___ (ў) тэлефон іх галасы. ___ (У) кожнай птушкі свая песня. ___ (У) маі прыгожа спяваюць салаўі!
>
> З першага сказа выпішыце словы, у якіх колькасць гукаў і літар не супадае.
>
> ______________________________
>
> Які гук, характэрны для беларускай мовы, сустракаецца ў гэтых словах? Запішыце ў квадратных дужках. [   ]
>
> Колькі ў першым сказе слоў, якія абазначаюць прадмет? Запішыце адпаведную лічбу. ☐

Праверка задання ажыццяўляецца настаўнікам.

5. Этап паведамлення дамашняга задання.

С. 132, практ. 177. Настаўнік тлумачыць, што каламбур — гэта жарт, заснаваны на камічным выкарыстанні блізкіх па гучанні, але розных па значэнні слоў; гульня слоў. Вучні называюць аднолькавыя па гучанні і запісе словы, што сустрэліся ў прапанаваным каламбуры.

6. Этап падвядзення вынікаў урока.

— Дагаварыце кожны сказ:

Я ведаю наступныя прыназоўнікі...

Прыназоўнікі служаць...

З іншымі словамі прыназоўнікі пішуцца...

Урок 83. Паўтарэнне

Мэты ўрока: замацаваць і сістэматызаваць веды пра словы — назвы прадметаў, прымет прадметаў, дзеянняў прадметаў; адпрацоўваць арфаграфічныя ўменні і навыкі, уменне размяшчаць словы ў алфавітным парадку; удасканальваць уменне працаваць з тлумачальным слоўнікам; развіваць мысленне, звязнае вуснае маўленне; выхоўваць беражлівыя адносіны да хлеба.

Абсталяванне: карта Рэспублікі Беларусь; тлумачальны слоўнік; карткі са словамі *палена, марынад, верасень, тканіна, макарона*; фотаздымак (малюнак), на якім адлюстравана дзяжа;

карткі для работы ў парах.

1. Арганізацыйны этап.

2. Этап праверкі дамашняга задання.

Практыкаванне 177.

Вучні чытаюць каламбур, тлумачаць, чым адрозніваюцца словы, аднолькавыя па гучанні і запісе. (У першым выпадку: *(над)* ***полем*** — слова, якое абазначае прадмет; у другім — ***полем*** абазначае дзеянне.)

— Якія прыназоўнікі сустрэліся ў каламбуры? *(Над, з.)* Назавіце словы, якія абазначаюць

прадметы. *(Сонца, полем, капусту, сяброўкамі.)* Колькі ў вершы слоў, якія абазначаюць дзеянне прадмета? *(Адно слова — полем.)*

— Ці дапамагалі вы калі-небудзь дарослым у полі? Што рабілі?

3. Этап паўтарэння і замацавання вывучанага матэрыялу.

Паўтарэнне правапісу слоўнікавых слоў.

Праводзіцца работа ў парах. Настаўнік раздае картку з заданнем на кожную парту. Вучні па чарзе дапісваюць прапушчаныя літары.

Дапішыце прапушчаныя літары ў слоўнікавыя словы.

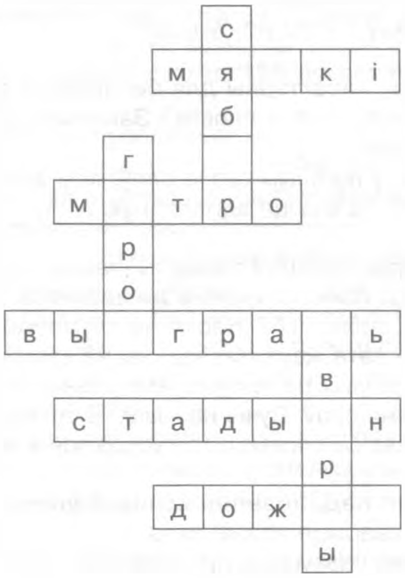

Зафарбуйце словы, якія абазначаюць **прадметы**, жоўтым алоўкам; словы, якія абазначаюць **прыметы прадметаў**, — зялёным алоўкам; слова, якое абазначае **дзеянне прадмета**, — сінім алоўкам.

Практыкаванне 178.

Пад кіраўніцтвам настаўніка вучні разгадваюць рэбусы і дапаўняюць сказы словамі *Нарач*, *Полацк*. Настаўнік паказвае на карце, дзе знаходзіцца возера Нарач і горад Полацк.

— З якой літары трэба запісаць словы *Нарач*, *Полацк*? Чаму? Якія яшчэ словы запісаны ў сказах з вялікай літары? Чаму?

Запіс сказаў праводзіцца з каменціраваннем.

— Ці ведаеце вы, якія азёры яшчэ ёсць у Беларусі? (Настаўнік можа прапанаваць вучням адшукаць азёры на карце.)

— Якой літары ўстаноўлены помнік у горадзе Полацку? *(Літары **ў**.)* Чаму менавіта гэтай літары?

Практыкаванне 179.

Настаўнік размяшчае карткі са словамі з практыкавання на дошцы.

Вучні чытаюць словы і тлумачаць іх значэнне, пры неабходнасці знаходзяць словы ў тлумачальным слоўніку. Затым на картках падкрэсліваюць (абводзяць маркерам) імёны, якія «схаваліся» ў словах.

Вучні ўспамінаюць алфавіт: па ланцужку называюць літары; пасля чаго запісваюць імёны ў алфавітным парадку: *Алена, Вера, Іна, Макар, Марына, Ніна*. Запіс слоў паслядоўна арганізуецца на дошцы і ў сшытках. Вучань, які першы правільна вызначае слова, запісвае яго на дошцы.

Настаўнік прапануе вучням вусна паставіць пытанні да слоў у падручніку і да запісаных слоў.

— На якія дзве групы можна размеркаваць запісаныя словы?

Вучні могуць прапанаваць розныя крытэрыі для групоўкі. Напрыклад: двухскладовыя і трохскладовыя словы; словы, якія абазначаюць жаночыя імёны і мужчынскія імёны і інш.

Практыкаванне 180.

Перад прачытаннем тэксту вучням мэтазгодна задаць наступныя пытанні:

— Ці бачылі вы, як выпякаюць хлеб? Што для гэтага патрэбна?

Варта звярнуць увагу на значэнне слова *дзяжа*, якое сустрэнецца ў тэксце, паказаць адпаведны фотаздымак (малюнак).

Пасля прачытання тэксту вучні вызначаюць яго тэму і асноўную думку, расказваюць, як выпякалі хлеб раней; тлумачаць, чым адрозніваюцца малюнкі ў вучэбным дапаможніку, і вызначаюць той, які адпавядае тэксту.

Дадаткова настаўнік можа задаць наступныя пытанні:

— Ці выпякаюць зараз хлеб у печы? Якую каштоўную параду могуць знайсці гаспадыні ў прапанаваным тэксце?

Тлумачэнне правапісу прапушчаных літар у словах праводзіцца франтальна. *(Выпякалі, драўлянай, шырокае, кляновае, лісце, крышылася.)*

— Успомніце, на якія пытанні адказваюць словы, што абазначаюць прадметы.

Вучні паслядоўна чытаюць кожны сказ і выпісваюць словы, якія абазначаюць прадметы. Запіс слоў арганізуецца на дошцы і ў сшытках. Варта звярнуць увагу вучняў на тое, што, калі слова ў тэксце паўтараецца некалькі разоў, яго запісваем толькі адзін раз. *(Хлеб, гаспадыня, рукамі, цеста, дзяжы, боханы, лапаце, мукою, печ, лісце, скарынка.)*

Практыкаванне 181.

Настаўнік чытае верш. Вучні вызначаюць, аб чым расказваецца ў тэксце, падбіраюць да яго назву.

— Чым, на думку аўтара, пахне хлебная скарынка? Ці згодныя вы з аўтарам? Свой адказ аргументуйце.

Вучні ў парах тлумачаць правапіс выдзеленых літар у словах.

Пісьмовае заданне выконваецца на дошцы з каменціраваннем. Вучні запісваюць словы, якія абазначаюць прыметы прадметаў, разам са словамі, да якіх яны адносяцца, пры гэтым ставяць пытанне: скарынка (*якая?*) хлебная, ветрыкам (*якім?*) цёплым, дождж ыкам (*якім?*) летнім, дожджыкам (*якім?*) грыбным, полем (*якім?*) аржаным, пазалотай (*якой?*) асенняй, работай (*якой?*) натхнёнаю.

— Як вы думаеце, ці лёгка вырасціць хлеб?

4. Этап паведамлення дамашняга задання.

С. 135, практ. 182. Вучні вусна складаюць прыказкі з частак і вызначаюць, што іх аб'ядноўвае.

5. Этап падвядзення вынікаў урока.

— Якія правілы правапісу паўтаралі на ўроку?

— Якое заданне для вас было самым цікавым? Якое — самым складаным?

Урок 84. Паўтарэнне

Мэты ўрока: замацаваць і сістэматызаваць веды пра мову, маўленне (вуснае і пісьмовае), сказ, слова, склад, гукі беларускай мовы; адпрацоўваць вымаўленчыя навыкі, арфаграфічныя ўменні і навыкі, уменне пісаць па памяці; развіваць звязнае вуснае маўленне, мысленне; выхоўваць любоў да роднага краю, роднай мовы.

Абсталяванне: тлумачальны слоўнік; карткі са словамі *мова, літара, склад, тэкст, слова, гук, сказ*; фотаздымкі са старажытнымі кнігамі.

1. Арганізацыйны этап.

2. Этап праверкі дамашняга задання.

Практыкаванне 182.

Вучні чытаюць прыказкі і тлумачаць іх сэнс, называюць словы, якія абазначаюць прадметы. *(Найсмачнейшы хлеб ад сваёй працы.* — Тое, што робіш сам, прыносіць асаблівую радасць, асалоду. *Без хлеба няма абеду.* — Калі есці страву без хлеба, то будзе не так смачна; хлеб традыцыйна падчас абеду быў на стале, раней без хлеба не елі ні адной стравы. *Калі хлеб у возе, то няма бяды ў дарозе.* — Калі ў дарогу ўзяў з сабой хлеб, то галодным не будзеш.*)*

3. Этап паўтарэння і замацавання вывучанага матэрыялу.

Практыкаванне 183.

Словы з практыкавання можна надрукаваць на асобных картках і прапанаваць вучням размясціць іх на дошцы ў правільнай паслядоўнасці, пры гэтым аргументаваць свой выбар. Напрыклад:

[мова] [тэкст] [сказ] [слова] [склад] [гук] [літара]

Вучні могуць размясціць карткі і ў адваротнай паслядоўнасці.

Настаўнік задае пытанні:

— Для чаго патрэбна мова? Якая нацыянальная мова беларусаў? Як трэба ставіцца да сваёй роднай мовы? Чаму?

Затым вучні запісваюць словы з практыкавання пад дыктоўку настаўніка. Правяраюць правільнасць напісання шляхам зверкі з узорам на дошцы.

Практыкаванне 184.

Перад чытаннем верша неабходна звярнуць увагу на тлумачэнне значэння наступных слоў:

бруіцца — цячы, пераліваючыся; так звычайна кажуць пра ручай, крыніцу;

нашчадкі — людзі будучых пакаленняў.

Можна прапанаваць вучням знайсці значэнне гэтых слоў у тлумачальным слоўніку.

Настаўнік чытае верш, вучні слухаюць і прадумваюць адказ на пытанне «Пра якую мову ў ім гаворыцца?».

— Якая асноўная думка верша? Як аўтар адносіцца да Радзімы і да роднай мовы? Якія словы з верша на гэта ўказваюць?

— Успомніце і вымавіце гукі, характэрныя для беларускай мовы. *(Гукі* [ў], [дз'], [ц'], [г], [г'].*)* Якія з названых гукаў на пісьме перадаецца дзвюма літарамі? Якімі?

Вучні знаходзяць у вершы словы з гукам [дз']: *адзіная, Радзімаю, дзядоў, прадзедаў.* Кожны вучань самастойна запісвае ў слупок сказ з гэтымі словамі.

— Якія вершы пра родную мову на памяць ведаеце вы? Раскажыце.

Практыкаванне 185.

— Ці памятаеце вы, хто стварыў славянскую азбуку? *(Кірыла і Мяфодзій.)* Як называюць славянскую азбуку? *(Кірыліцай.)*

Вучні чытаюць тэкст, пасля чаго расказваюць, пра што даведаліся, адказваюць на пытанні з вучэбнага дапаможніка, пераказваюць другую частку тэксту.

— Падбярыце слова, блізкае па значэнні да слова *азбука*. Успомніце ўсе літары алфавіта. (Вучні па ланцужку называюць літары беларускага алфавіта.) Для чаго трэба ведаць алфавіт?

Вучні запісваюць словы *азбука*, *алфавіт*, вызначаюць, на якія пытанні яны адказваць, што абазначаюць. *(Адказваюць на пытанне што?, абазначаюць прадмет.)*

Настаўнік прапануе вучням разгледзець старажытную і сучасную кнігі на малюнку ў вучэбным дапаможніку, параўнаць іх (пры гэтым варта звярнуць увагу на памеры кнігі, яе афармленне). Пажадана дадаткова падабраць іншыя фотаздымкі са старажытнымі кнігамі.

Практыкаванне 186.

Пасля прачытання верша настаўнік можа задаць наступныя пытанні:

— Што аўтар гаворыць пра гукі роднай мовы? Да чаго аўтар заклікае нас? Як вы думаеце чаму?

Затым вучні адказваюць на пытанні, змешчаныя ў вучэбным дапаможніку. Называюць звонкія зычныя гукі, пры гэтым можна звярнуцца да стужкі літар, якая ёсць у класе. Дадаткова можна прапанаваць назваць гукі, парныя па звонкасці-глухасці.

Вучні вызначаюць радкі, у якіх заключана асноўная думка верша, знаходзяць у гэтым сказе словы на вядомыя правілы, тлумачаць іх правапіс; запісваюць два апошнія радкі верша па памяці.

4. Этап падвядзення вынікаў урока.

— Што сёння паўтаралі на ўроку? Што аб'ядноўвае вершы, якія чыталі?

Настаўнік жадае вучням добра адпачыць падчас летніх канікул, размаўляць па-беларуску і вандраваць па роднай краіне.

Крыніцы ілюстрацый:
https://i.pinimg.com/originals/5e/aa/d2/5eaad242477e2ee45f05455b2085e8da.png;
https://yt3.ggpht.com/ytc/AMLnZu9jPsYzAE0p9y4aRStkIlgZiiRyf_dpEEJXpOI0=s900-c-k-c0x00ffffff-no-rj.